

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Pandemie jako prověrka skautských hodnot

Vypracovala: Barbora Kodetová

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Laibrt

České Budějovice, 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 20. dubna 2023

Barbora Kodetová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji panu Mgr. Lukáši Laibrtovi za pomoc, cenné rady a odborné vedení mé bakalářské práce.

Dále děkuji všem respondentům za jejich čas, který poskytli při rozhovorech, a vynaložené úsilí. Na závěr bych též chtěla poděkovat své rodině a nejbližším za jejich trpělivost a podporu po celou dobu studia.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá skautskými hodnotami a jejich projevením v době pandemie COVID-19, která trvala v České republice od roku 2020. Během této doby se občané museli řídit novými pravidly, která měla za úkol občany chránit před nákazou. Cílem práce je zjistit jaké hodnoty vedly jedince k pomoci během koronavirové pandemie a jestli dané hodnoty nabyli skautskou výchovou. V teoretické části je popsán vznik, vývoj a historie skautingu ve světě i u nás, jeho principy, slib a zákony, v dnešním znění. Následně jsou definovány hodnoty a přiblížena jejich klasifikace. V posledním bodu teoretické části jsou vysvětleny pojmy pandemie a COVID-19. Na základě výzkumných otázek byla pro praktickou část vybrána vhodná metoda sběru dat a vyhodnocení dat. Dotazníkové šetření sbíralo data od skautů a polostrukturované rozhovory kladly otázky lidem, kteří skautskou výchovou neprošli.

KLÍČOVÁ SLOVA

Skaut, Skautské hodnoty, Dobrovolnictví, Hodnoty, Pandemie, COVID-19,

ABSTRACT

This bachelor's thesis deals with scouting values and their manifestation during the covid-19 pandemic, which has lasted in the Czech Republic since 2020. During this time, citizens had to follow new rules, which had the task of protecting citizens from infection. The goal of the work is to find out what values led individuals to help during the coronavirus pandemic and whether they acquired these values through scout education. The theoretical part describes the origin, development and history of scouting in the world and in our country, its principles, promise and laws, as they are today. Subsequently, the values defined and their classification is explained. In the last point of the theoretical part, the concepts of pandemic and COVID-19 are explained. Based on the research questions, a suitable method of data collection and data evaluation selected for the practical part. A questionnaire survey collected data from scouts, and semi-structured interviews asked questions of people who had not received scouting training.

KEYWORDS

Scout, Scout Values, Volunteering Values, Pandemic, COVID-19,

Obsah

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. Skaut	9
1.1. Charakteristiky	9
1.2. Historie	9
1.2.2. Skauting na území České republiky	11
1.3. Skautské principy, zákony a slib.....	13
1.3.1. Skautské principy	14
1.3.2. Skautské zákony	14
1.3.3. Skautský slib	14
1.4. Skautská výchova	15
1.5. Statistika (počet skautů v ČR, demografie)	15
1.6. Další skautské organizace	15
1.7. Skautská pomoc	16
2. Hodnoty	17
2.1. Hodnota definice.....	17
2.2 Klasifikace hodnot	18
2.2.1. Skautské hodnoty	20
3. PANDEMIE KORONAVIRU	21
3.1. Covid-19 definice	21
3.2. Pandemie definice	21
3.3. Pandemie Covid-19 v České republice	21
3.4. Pomoc v pandemii.....	21
3.5. Skautská aktivita během pandemie	22

PRAKTICKÁ ČÁST	23
4. Metodologie	23
4.1. Výzkumný problém a cíl výzkumu.....	23
4.2. Výzkumné otázky	23
4.3. Výzkumný vzorek	23
4.4. Etika výzkumného šetření	24
5. Dotazníkové šetření.....	24
6. Rozhovory	34
6.2. Vyhodnocení rozhovorů	35
6. Diskuze	38
7. Závěr	40
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	43
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	43
SEZNAM PŘÍLOH	44

ÚVOD

Cílem práce je zjistit, jestli lidé, kteří během pandemie koronaviru v České republice pomáhali, se zapojili na základě hodnot, nabytých ve skautské organizaci. Pomoci se zúčastnili lidé, kteří skautskou výchovou prošli i ti kteří ne. Zajímá mě, jaký vliv na utváření jedincových hodnot má skautské hnutí. Skautská výchova má několik pilířů, mezi základní patří skautské zákony a slib. Zákonů je celkem deset a původně vycházejí z biblického desatera. Zákony jsou seřazeny podle důležitosti. Na třetím místě je “skaut je prospěšným a pomáhá jiným”. Tento konkrétní zákon, stejně jako ostatní, prostupuje celou skautskou výchovou. Zajímá mě, co lidi k pomoci motivovalo. Na skautech je úžasná jejich organizace a rychlá reakce. Vždy, když se něco děje, skauti jsou v první řadě a nabízejí pomoc. Proto se na ně některé organizace obraceli i během pandemie koronaviru. Skautská pomoc vypadala různě. Důležité je zmínit, že až od 18 let věku, mladší členové se mohli zapojit do bezpečnějších možností mimo junáka (např. šít roušky). Nejčastější podobu skautské pomoci jsem viděla při nákupu pro seniory nebo jedince se sníženou imunitou, také se zapojovali při šití roušek, směnách ve zdravotnických zařízeních, kde nebyl dostatek personálu nebo na linkách pro seniory. V teoretické části přiblížím skautskou organizaci, její vznik a historii, skautskou pomoc. Dále popíši hodnoty a jejich klasifikaci. Na závěr teoretické části se zaměřím na pandemii a koronavirus. Cílem práce je zjistit, co skauty k pomoci motivovalo a pokud se na tom podílela skautská výchova. V praktické části využiji dotazníkové šetření a rozhovory pro sběr dat.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část popisuje skautskou organizaci od jejího vzniku až po současnost. Dále popisuje její principy, zákony a slib. Budou uvedeny konkrétní příklady skautské pomoci a následně definovány hodnoty z pohledu sociologie a psychologie. Dále budou popsány hodnoty a jejich klasifikace. Poslední teoretická část bude zaměřena na pandemii a koronavirus.

1. SKAUT

Tato kapitola se zaměřuje na skautské hnutí, které na našem území vychovává mládež už od roku 1912, a které bylo o součástí našich dějin. Skauti vždy v těžkých obdobích naší historie národu pomáhali. V dnešní době stále stoupá jeho popularita a řadí se k významným organizacím, zabývající se výchovou mládeže.

1.1. Charakteristiky

Podle Koláře (2012) je Junák (Český skaut) definován následovně.

Organizace dětí a mládeže, která je součástí světového skautského hnutí. S dětmi (junáky, vlčaty a světluškami) pracují mladí lidé. Vysoký stupeň samosprávy. Založil jej A. B. Svojsík (1914). Orientace výchovné práce na všelidské hodnoty, lásku k přírodě a ochraně přírody, sebeovládání, solidaritu, občanskou společnost, mezinárodní spolupráci (s. 170).

„Mezinárodní skauting je definován jako „dobrovolné nepolitické výchovné hnutí pro mladé lidi, přístupné všem bez ohledu na původ, rasu či náboženství, v souladu s cílem, principy a metodou, jak byly formulovány jeho zakladatelem R. Baden Powellem.“

(Břicháček et al., 2001, s. 8)

1.2. Historie

Skauti působí téměř po celém světě, ale počátky má skauting ve Velké Británii. V každé zemi se hnutí rozvíjelo trochu odlišněji s návazností na kulturu a společnost. V této části blíže popíši začátky skautingu ve vybraných zemích a na českém území.

1.2.1. Skauting ve světě

Lešanovský a Nosek (1999) datují vznik skautingu již na začátek 20. století pod vedením Roberta Baden-Powella, britského vojáka a hrdiny. První pokusný tábor se konal v roce 1907 na britském ostrově Brownsea u jihoanglického pobřeží s dvaceti chlapci. Tato událost se považuje za zrod skautského hnutí a s tímto rokem souvisí světová výročí skautingu. Chlapci byli rozděleni do skupin, které předcházely dnešnímu družinovému systému, který Junák stále využívá. S velkým nárůstem nových členů byl spojen vznik nové organizace s názvem Boys Scout Association of Great Britain (Sdružení skautů Velké Británie) a také jejich vodní variace (Sea Scouts). V roce 1909 se na prvním velkém srazu shromáždilo přes tisíc skautů i skautek a o rok později jich bylo již přes 100 000. Dívčí skauting vznikl až v roce 1910 pod vedením náčelníkovy sestry Agnes s názvem Girl Guides. Rok 1910 byl také ve znamení rozšiřování skautingu do všech evropských zemích i světa. V USA byl iniciátorem založení skautingu William D. Boyce a prvním náčelníkem se stal Seton. Zakladatelkou dívčí větve skautingu Girl Scouts, která vznikla v roce 1912 ve Spojených státech amerických, byla Juliette Low. Důležitou událostí pro rozvoj skautingu se stala první světová válka, kde se skauti aktivně zapojovali do pomoci své vlasti. Starší členové narukovali, mladší pomáhali v zázemí jako poslíčci, hlídky nebo pomocníci v místech nezbytných pro činnost státu. Po válce bylo důležité zapojení skautingu do vytváření přátelství mezi dětmi všech zemí a vznikla mezinárodní rada skautů. Roku 1920 byl svolán velký sjezd britských skautů, nazývaný jamboree. Tyto sjezdy se konají pravidelně dodnes a hostující státy se střídají. Jamboree se pořádá celosvětově, ale i lokálně. Ještě před vznikem jamboree se konala neveřejná porada, kde se delegáti dohodli na opakování jamboree každé čtyři roky. Skauting byl za svou dobu existence několikrát zakázán. Po začátku druhé světové války se mnoho skautů zapojilo do pomoci. Buď byli povoláni do armády, nebo se účastnili civilní služby. Během války oficiální skautská organizace v některých zemích zanikla. Baden-Powell umírá 8. ledna 1941, ale jeho odkaz žije dál. Skauti, kteří se drželi skautského slibu, byli během války zatýkáni a vězněni v koncentračních táborech nebo popravováni. Jiní utíkali ze zemí okupovaných nacistickým Německem do Velké Británie a dalších zemí bez totalitního režimu, kde se mohli zapojit do skautské činnosti. Po skončení války se v mnoha zemích skauting začal obnovovat, výjimkou zůstaly státy, kde stále vládla totalita. Členská

základna se stále rozrůstala, hlavně v nově nezávislých státech. Vallory (2016) poukazuje na další důležitou roli skautingu, a to při dekolonizaci a budování nových států.

1.2.2. Skauting na území České republiky

Před příchodem skautingu do českého prostředí byla podle Lešanovského a Noska (1999) téměř jedinou institucí zabývající se volnočasovou výchovou tělovýchovná organizace Sokol. Z této organizace se odvíjely svazy, které nebyly tak známé, jako např. Orel nebo DTJ. S příchodem nového století na území současné České republiky vznikl Klub českých turistů, který podporoval turistiku pro mládež i dospělé. Český skauting je neodmyslitelně spjat s Antonínem Benjaminským Svojsíkem, českým pedagogem, který se snažil reformovat výchovu české mládeže se zaměřením na vztah k přírodě. V roce 1911 se inspiroval myšlenkou Baden-Powella v Anglii a převedl ji do českého prostředí. Svojsík byl původně náčelníkem Sokolské župy, a proto zdůrazňoval oproti původní myšlence skautingu intenzivnější tělovýchovu a vztah k přírodě. V roce 1912 vydává svou knihu, která je obdobou Baden-Powellova *Scouting for Boys*, *Základy junáctví*. V tom samém roce Svojsík v Orlovských lesích pořádá první český skautský tábor, pouze pro skupinu chlapců. Následující rok se skautské tábory rozrostly o dalších 14 tábořišť. Až v lednu 1915 vzniká dívčí odbor spolku Junák – Český skaut. Následně Vlasta Koseová, rozená Štěpánová vede první dívčí tábor u Živohoště. I rozvoj českého skautingu narušila první světová válka. Skauti se zapojili do pomoci charitativního rázu a péče o zraněné ve spolupráci s Červeným křížem a Českým srdcem. Český skauting přišel ve válce o mnoho vůdců, které bylo těžké nahradit, a skauting měl před sebou náročné období. V roce 1918 bylo v Junáku v Praze přibližně 300 členů, ve čtrnácti chlapeckých oddílech a šesti dívčích. Mimo Prahu byly oddíly i v dalších městech po celých Čechách. Skauti prokázali schopnost pomoci ve službách novému samostatnému státu spolu se sokoly. Koncem roku 1919 měl Svaz junáků - skautů RČS 250 oddílů, o rok později již 400 s 10 tisíci členy, které se dělily podle územní správy. Skautských organizací bylo více a bylo obtížné udržet jednotu svazu. Obec československých skautů Baden-Powellových vznikla pro činovníky, kterým nevyhovovala organizace Svazu. V roce 1920 se A. B. Svojsík osobně setkává s Baden-Powellem a dostává Řád stříbrného vlka, nejvyšší anglické skautské vyznamenání. Velkým podporovatelem skautů byl i sám prezident T. G. Masaryk, který se ztotožnil s cíli skautského bratrství. Roku 1923 se začaly konat

pro vůdce vzdělávací lesní školy. Svaz udržoval dobré styky se zahraničními skauty a organizacemi a v roce 1929 předal Jan Masaryk Baden-Powellovi vyznamenání Řádu bílého lva. Největšího rozkvětu dosáhl Svaz v roce 1938, kdy počet členů dosáhl 65 tisíc. V září tohoto roku umírá Svojsík, zakladatel českého skautingu. V následujících měsících prochází Svaz organizačními změnami v souvislosti s nacistickou okupací. K. H. Frank, státní ministr pro Protektorát Čechy a Moravu, v říjnu 1940 podepisuje rozhodnutí o zrušení Junáka, ústředí Junáka obsadilo gestapo a další činnost již nebyla možná. Mnoho skautů se zapojilo do odboje nebo uteklo za hranice, kde se zapojili do pomoci vlasti. Skauti, kteří nechtěli nebo nemohli odejít, svou činnost tajně přesunuli pod Klub českých turistů, sportovní kluby nebo Foglarovy čtenářské kluby. Skautská Zpravodajská brigáda se podílela na drobných sabotážích, distribuci a sběru informací. Více než 600 skautů zemřelo na popravistiších, v koncentračních táborech a věznicích. Další zemřeli při plnění svého skautského slibu. Skautská organizace po osvobození republiky v roce 1945 zahájila svoji činnost. Do Junáka začali vstupovat noví členové, kteří pomáhali s obnovou země a každodenními povinnostmi. Následně Junák vstoupil na nátlak komunistů a přání vlády do Svazu československé mládeže (SČM), avšak odmítal stranicko-politickou práci. Mezi lety 1947 a 1948 se na organizaci snesla kritika kvůli nezapojení do Svazu mládeže, který byl chápán jako jediná organizace mládeže. Samotní členové Junáka měli rozdílné pohledy na některé problémy a postoje ke KSČ. Během událostí v únoru 1948 vznikl „Akční výbor ústředí Junáka“, který již nebránil opětovnému začlenění Junáka do SČM. Organizace začala být kritizována za fangličkářství, únikovost, symboliku a nepolitičnost. Náboženská výchova v Junáku byla rozhodnutím z vedení SČM zrušena. V srpnu téhož roku byly na základě kritiky skautského hnutí položeny základy směru pionýrským organizacím. Kdo starší patnácti let se do září nepřihlásil do SČM, nesměl nadále provádět svoje funkce. Aby děti ve SČM nevedli a nevychovávali lidé s rozdílnými názory, stanovila se horní hranice 28 let pro vůdce. Z těchto důvodů začaly oddíly ukončovat svou činnost, rozpadat se a přecházet do poloilegality. Během let 1947 až 1949 klesl počet členů Junáka ze 180 000 na 37 000. Po vstupu Junáka do SČM už nebyl nadále členem v mezinárodním skautském ústředí. Nedodržel nezávislost na politické straně. SČM zakládal místní a pionýrské oddíly Junáka. Pionýrská organizace vznikla 24. 4. 1949 na svátek svatého Jiří, patrona skautů a skautek. Na začátku roku 1951 byl Junák rozpuštěn a Pionýrská organizace se ujala výchovy dětí, kde podporovala politickou

výchovu a byla napojena na školu. V následujících letech proběhla řada soudních procesů se skauty, kteří byli obviněni a odsouzeni a uvězněni za velezradu, nezákonné organizování, podzemní činnost, špionáž a přípravu politického zvratu. Činy mnohých byly vyprovokovány nastrčenými figuranty a následné doznání vynuceno. Exilové oddíly začaly následně vznikat pro děti emigrantů. Skautské prvky se opět začaly objevovat i v pionýrské výchově. Na pohřbu 3. 1. 1968 prof. Bohuslava Řeháka, bývalého velitele Junáka se sešlo mnoho skautů a skautek, zazněla po dlouhé době veřejně Skautská hymna a Večerka. To se stalo silným podnětem pro obnovu Junáka. Po událostech Pražského jara mohl Junák obnovit svou činnost. Skautští činovníci se pustili do práce a v dubnu začaly vznikat nové oddíly a začalo budování kluboven. Pod Junáka se znovu přidaly některé oddíly, které do té doby působily pod záštitou jiných organizací. O prázdninách většina oddílů uskutečnila letní tábory. Pražské jaro končí v srpnu vtržením vojsk zemí Varšavské smlouvy na území Československa. V říjnu byl Junák zlegalizován. Následně musel junácký sněm akceptovat omezené stanovy. Český junák na sněmu přijal jako kolektivního člena Svaz junáků - zálesáků. Na konci roku měl Český junák 46 000 členů a Svaz junáků - zálesáků 5 000 členů. Skautští činovníci odsouzení v procesech z minulých let byli z většiny plně rehabilitováni, jelikož jejich protistátní činnost byla prohlášena za vykonstruovanou.

Ludvík Svoboda, tehdejší prezident republiky, vyznamenal představitele Junáka Řádem práce. I přes úspěšné tábory a službu společnosti byl nad skautským tiskem zaveden dohled. Stále pokračují snahy skauting omezit, na konci roku 1969 jsou pokusy o zařazení Junáka do Socialistického svazu mládeže nejsilnější. V roce 1970 byl skauting opět potlačen. Sametovou revolucí se otevřela čtvrtá možnost pro český skauting. Následně byli čeští skauti opět přijati do WAGGGS a WOSM a od té doby skauting u nás jen vzkvétá.

1.3. Skautské principy, zákony a slib

V následujících podkapitolách budou blíže charakterizovány principy, zákony a slib skautského hnutí, které jsou přijímány všemi členy.

1.3.1. Skautské principy

Povinnost k Bohu, povinnost k jiným a povinnost k sobě jsou tři základní skautské principy, na kterých skautská výchova stojí. Všichni členové skautského hnutí by se jimi měli řídit (Jiří Zajíc, 2001).

1.3.2. Skautské zákony

1. Skaut je pravdomluvný.
2. Skaut je věrný a oddaný.
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.
5. Skaut je zdvořilý.
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvarů lidských.
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.
8. Skaut je veselý a myslí.
9. Skaut je hospodárny.
10. Skaut je čistý v myšlení, slověch i skutcích.

Junák – český skaut, z.s., (2022, 18. června), Stanovy spolku.
<https://krizovatka.skaut.cz/spisovna/stanovy-junaka-ceskeho-skauta>

Podle Řeháčka (1997) je třetí bod skautského zákona mířen především na starší občany, kterým by skaut měl pomáhat při každodenních úkonech jako je nákup, vyzvednutí potravin, našťípání dříví apod. Skaut by měl ochraňovat a pomáhat i mladším, učit je novým věcem. Svou pomoc by měl směřovat do celé společnosti. Pomáhá doma rodičům s úklidem a vařením stejně jako lidem na ulici, které nezná. Neváhá pomoci slepci přes přechod nebo s pomocí na brigádě ve škole. Být prospěšný mu dělá radost. Beze strachu nasadí při pomoci druhým svůj život, při tonutí nebo autonehodě. Povinností každého skauta a skautky je vykonat alespoň jeden dobrý skutek denně. Za dobrý skutek se považuje čin, který prospěje ostatním, a vykonáme ho nezištně. Nikdo ho od nás neočekává a druhého potěší.

1.3.3. Skautský slib

Níže je uveden skautský slib v jeho nejnovějším znění, neboť se s postupem času měnil, ale jeho význam zůstává stejný.

Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti i bližním. Slib lze doplnit dobrovolným dodatkem: „K tomu mi pomáhej Bůh.“

Junák – český skaut, z.s., (2022, 18. června), Stanovy spolku.
<https://krizovatka.skaut.cz/spisovna/stanovy-junaka-ceskeho-skauta>

1.4. Skautská výchova

Skautské hodnoty jsou vyjádřeny skautskými principy, zákony a slibem. (*Vůdcovská zkouška: příručka nejen k přípravě na vůdcovskou zkoušku*, 2013)

1.5. Statistika (počet skautů v ČR, demografie)

Junák - český skaut, z. s., je nejpočetnější skautská organizace v České republice. V lednu 2022 měl 73 315 zaregistrovaných členů. Rozdělení dle věku je znázorněno v tabulce 1.

Tabulka 1: Demografie v České republice

Do 10 let	24 934
11 – 15 let	20 427
16 – 24 let	12 307
Nad 25 let	15 647

Zdroj: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s., výroční zpráva 2021

1.6. Další skautské organizace

Na území České republiky působí více skautských organizací. V této práci se zabývám daty pouze organizací Junák - český skaut, z.s. Mezi další skautské organizace působící na našem území patří např. YMCA skaut, Federace skautů Evropy (FSE) nebo Svaz skautů a skautek České republiky.

S 58 miliony členů po celém světě se YMCA řadí k největším a nejstarším organizacím pracujících s mládeží. YMCA skauti do své výchovy zapojují principy křesťanské církve. Jejich skautské oddíly fungovaly i během pandemie koronaviru (YMCA v ČR, 2022).

FSE jako cíle své skautské činnosti uvádí zdraví, praxi, službu, charakter a Boha. Napříč celou Evropou mají 60 000 členů ve 22 zemích. Věří, že každý člověk byl stvořen Bohem

a že má své jedinečné poslání, které mu organizace má pomoci najít a rozvinout (Skauti Evropy, 2023).

1.7. Skautská pomoc

Od svého založení se skauting zaměřuje na službu společnosti (Zajíc, 2001).

Skautští dobrovolníci se během koronavirové krize zapojili do pomoci svému okolí. Povědomí o skautských dobrovolnících se šířilo českými médii. Skautská pomoc vznikla na jaře roku 2020 ve spojení s organizací Elpida, která na území České republiky zřizuje Linku seniorů, která byla v provozu do května roku 2021. Skautští dobrovolníci plnili poptávky, které senioři, lidé v karanténě nebo jinak nemohoucí nezvládali nebo nemohli dělat sami. Tito jedinci na linku zavolali, operátor přijal poptávku a následně ji distribuoval mezi dobrovolníky. Skauti mohli pomoci při zajištění nákupu potravin a základních potřeb, návštěvy pošty a lékárny, při činnostech, které nevyžadovali přímý osobní kontakt seniora s dobrovolníkem. Nákup obstal dobrovolník, následně zboží i s účtenkou předal zadavateli poptávky. Při podzimní vlně koronaviru se počet registrovaných dobrovolníků zvedl ze 700 na 1000 (Skautská pomoc Linka seniorů. 2021).

Skauti ze Zlína začali na podzim spolupracovat s Českou lékárnickou komorou a Skautská pomoc začala nabízet doručování léků. Velkou výhodou skautských dobrovolníků je jejich pohotovost a organizace. Velká část z nich navíc disponuje zdravotnickým kurzem. Proto jim o pomoc volaly domovy pro seniory a nemocnice. Do spolupráce ve zdravotnictví se dobrovolníci zapojovali přes Český červený kříž. Dobrovolníci ze skautských řad se také zapojili do bezkontaktního doručování knih nebo do roznášení zdravotnického materiálu praktickým lékařům. Další skautské oddíly využily své klubovny a tiskly v nich ochranné štíty na 3D tiskárnách pro zdravotníky. Jiní dobrovolníci se zapojili do lokální pomoci ve své obci nebo blízké instituci. Malé týmy vznikaly po celé České republice. Spolupráci se skautskými středisky si obce chválily, hlavně připravenost, aktivitu a vstřícnost. Pomoc byla potřeba s doručováním nákupů, distribucí roušek a desinfekce, donáškou hotových jídel pro seniory nebo doručování informačních materiálů pro občany. Do nemocnic skautští dobrovolníci dodávali napečené sladkosti.

Nejmenší skauti se také zapojili, pro zdravotníky a seniory malovali povzbuzující obrázky a posílali milé vzkazy (Junák – český skaut, výroční zpráva 2020).

Výroční zpráva z roku 2021 navazuje na předchozí. Skautští dobrovolníci se i v dalším roce zapojili do pomoci společnosti. Díky spolupráci s Červeným křížem pomáhali na covidových odděleních a v přetížených domovech pro seniory. Mimo jiné se skauti také zapojili do pomoci po tornádu na Moravě (Junák – český skaut, výroční zpráva 2021).

Skautští dobrovolníci se zapojili do nové spolupráce Skautské pomoci a České lékařské komory, která vznikla za podpory zlínských skautů. Celá služba byla bezplatná a měla pomoci nejen pacientům a lékárníkům, ale i obvodním lékařům a diabetologům. Dobrovolníci z řad skautů vyzvedávali a bezkontaktně doručovali léky lidem, kteří nebyli schopni si je vyzvednout sami. Dobrovolníci s léky předávali i konkrétní instrukce k užívání. Všichni dobrovolníci museli být plnoletí a řídit se jasnými instrukcemi, tak aby bylo zajištěno bezpečí pro všechny účastníky (Skauti pomohou lidem, kteří nemohou do lékárny. 2020).

2. HODNOTY

V následující kapitole je přehled některých pojetí hodnot dle vybraných autorů. Vnímání hodnot je různorodé, často i protichůdné. Následně popisují klasifikaci hodnot.

2.1. Hodnota definice

V sociologickém slovníku Jandourek (2012) definuje hodnoty následovně.

Ideje týkající se toho, co je žádoucí a správné, přinejmenším pro většinovou společnost. Jsou tím posledním zdůvodněním, proč se člověk chová tak, a ne jinak. Hodnoty bývají tak obecné, že i když říkáme, že sdílíme stejné hodnoty, mohou se praktické závěry velmi lišit. Tak například země, které se hlásí ke svobodě a -> demokracii a lidským právům, mohou mít různé zákonodárství ohledně trestu smrti. Také komunity žijící v té samé zemi mohou vyznávat radikálně odlišné hodnoty. Tak třeba katolíci zavrhnou jako těžký hřích masturbaci, zatímco jiní lidé žijící třeba jen o ulici dál ji považují za normální, nebo dokonce prospěšnou věc (s. 99).

Průcha a Veteška (2014) definují hodnotový systém takto.

Pojem vyjadřuje to, jak jsou různé hodnoty hierarchicky uspořádány od nejvýznamnějších k méně významným ve vědomí jednotlivce a společnosti. Hodnotové systémy uvnitř určitého společenství se odlišují v závislosti na věku, pohlaví, socioekonomickém postavení, úrovni vzdělání lidí. Podle výzkumných zjištění jsou za nejvýznamnější hodnoty mladých Čechů (ve věkových skupinách patnáct až třicet let)

považovány: zdraví, láska, život bez válek, svoboda, přátelství, rodina, zajímavá práce. Zároveň se zjišťuje, že čím vyšší je úroveň vzdělání jednotlivců, tím vyšší místo v hierarchii hodnot zaujímá práce, rozvoj vlastní osobnosti, vzdělání, úspěšnost v zaměstnání, společenská prestiž. V odlišnostech hodnotových orientací zkoušení, neboť hromadné zkoušení není aplikovatelné (s. 128-129).

V Cakirpalogluovi (2004) nejsou psychologické názory na pojem hodnoty jednoznačné. Stávající heterogenost je způsobena rozdíly v přístupech, kritériích a empirických zkušenostech. Žádoucnost je řadou psychologů zdůrazňovaná jako nejvýznamnější atribut.

O atributu žádoucnosti se zmiňuje i Scheibe ve své definici hodnot, kterou od něj přebírá Cakirpaloglu (2004). Hodnoty vnímá jako produkt interakce mezi jedincem a konkrétní částí prostředí, tedy mimo objekty a osoby. „Hodnotové úsudky se vztahují na to, co se přeje, co se považuje za nejlepší, co se miluje, to, co je třeba konat. Hodnoty vsugerují přání, činnost, cíle, vášně, valence nebo morálku“ (s. 378).

Dle Cakirpaloglu (2004) je žádoucnost nejvýznamnější atribut hodnoty, která slouží v selektivním chování jako kritérii o volbě, preferenci, zdůvodnění pro navržené nebo reálné chování. Na tom se shoduje i s R. M. Williamsem Jr.

Cakirpaloglu ve své knize (2004) cituje sociologa Mihaila Popoviće.

Dobro jako společensko kulturní kategorie existuje v normativním pojetí hodnot sociologie a kulturologie. Normativní podstatu hodnot zdůrazňuje sociolog Mihailo Popović ve svém díle Problémy společenské struktury: Hodnoty představují společenské standardy, kterými jsou regulovány činnost a chování lidí ve společnosti. Hodnoty určují, co je třeba dělat, oceňovat, k čemu směřovat, zatímco normy regulují jak, tj. způsob chování při realizaci hodnoty nebo jak obecně jednat“.

2.2 Klasifikace hodnot

Dále Cakirpaloglu (2004) poukazuje na potřebu systematického uspořádání poznatků o hodnotách do obecnějších pojmových celků s použitím teoretických a metodologických kritérií, přičemž teoretická kritéria vytváří nejpočetnější skupinu v psychologické klasifikaci hodnot. Hodnoty lze dělit dle následujících kritérií:

1. Kdo je nositelem hodnot – Toto kritérium dělí hodnoty na individuální, skupinové a univerzální.

2. Původ hodnoty – Podle zdroje původu lze rozlišovat individuální a institucionální hodnoty, přičemž individuální hodnoty reprezentují ryze subjektivní, intrinsické kategorie podobající se Allportově koncepci personálních rysů a institucionální hodnoty tvoří zavazující pravidla chování pro všechny členy skupiny.
3. Vztah přirozenosti člověka a živočichů – Dle humanistického přístupu jsou hodnoty spjaty primárně s lidským chováním. Hodnoty lze považovat jako dispozice živých tvorů upřednostňovat určité objekty víc nežli jiné.
4. Role hodnoty – Aristoteles rozlišoval hodnoty jako prostředky a cíle a později tuto klasifikaci rozpracoval Rokeach do instrumentálních a terminálních hodnot.
5. Pozice v hierarchii – Hodnoty nejčastěji vytváří individuální systém vertikálního, hierarchického uspořádání. Podle Maslowa a jeho hierarchii potřeb rozlišujeme D-hodnoty, které se odvíjí od tělesného nebo fyziologického nedostatku či přebytku, a B-hodnoty představující subjektivní tendence k růstu osobnosti.
6. Stupeň obecnosti - Kritérium, dle kterého určujeme konkrétní volby při cestě k jejich dosažení.
7. Podstata hodnoty - Dle podstaty hodnot je můžeme rozlišit na ty, které směřují k naplnění vlastní existence a na společnosti očekávané.
8. Funkce lidských hodnot - Dělení na adaptující, ochranné, poznávací a sebeaktualizující.
9. Obsah hodnoty - Rozlišujeme normativní hodnoty, které se zaměřují na osobitost a sociální žádoucnost a na hodnoty, které ovlivňují výběrově chování.
10. Oblast směřování hodnot - Dělíme na mravní, náboženské, estetické a další. Sprangler dělil hodnoty dle druhu dobra na teoretické, sociální, náboženské, ekonomické, politické a estetické.
11. Intenzita projevu hodnoty - Určuje ho kvalita vzájemného působení jedince a společnosti na explicitní a implicitní.
12. Stupeň vědomosti - Určuje hodnoty z hlediska vědomosti a nevědomosti.
13. Stupeň zakotvenosti - Pomáhá odlišit povrchovou od vnitřní hodnoty.

14. Umístění hodnoty - Další kritérium dělí hodnoty na subjektivní a objektivní. Subjektivní se zaměřují na rozdíl od objektivních na dynamiku, zdroje a vnitřní původ. Objektivní kladou důraz na vnější vlastnosti.
15. Stupeň vzdálenosti hodnoty od osoby - Kritérium rozeznává hodnoty na konkrétní a abstraktní. Emoční vztah je zásadní u konkrétních hodnot. Abstraktní hodnoty jsou vzdálenější obsahy a cíle.
16. Modalita účinku – Kritérium hledající vzestupné v upadající, pozitivní v negativní a uskutečnitelné v aktuální hodnoty.
17. Časová dimenze - Z tohoto pohledu dělíme hodnoty na minulé, současné a budoucí, přičemž se u minulých klade důraz na zkušenost, současné jsou aktuální postoje, motivy a zájmy a budoucí představující cíle a záměry.
18. Způsob přístupu ke skutečnosti – Dle Engliše je můžeme na základě tohoto kritéria rozdělit na ontologické, teologické a normologické vlastnosti jevů.
19. Deduktivní v. induktivní přístup - Dle deduktivního přístupu jsou hodnoty dispozice, které se projevují v chování, objektivně pozorovatelné a měřitelné. Naopak při induktivním přístupu se vytváří úsudky o předmětu zkoumání, které lze pozorovat.
20. Způsob operacionalizace hodnot - Hodnoty můžeme určovat jako nezávislé, závislé nebo zprostředkující v souladu s předmětem a cílem.
21. Velikost hodnoty - Dělí hodnoty dle míry nebo stupnice, které jsou předem dané.
22. Intenzita hodnoty – Kritérium intenzity určuje výši hodnoty a je důležitý pro stanovení koncepce o hierarchii hodnot.

2.2.1. Skautské hodnoty

Vallory (2016) popisuje smysl skautského hnutí v jeho poslání. Cílem skautské výchovy je rozvoj mladých jedinců po fyzické, rozumové, duševní a sociální stránce a jejich zapojení do společnosti. Skautská výchova by měla doplňovat další stránky vzdělání a výchovy. Zanechat svět lepším místem by mělo být nepřímým výsledkem skautské výchovy.

3. PANDEMIE KORONAVIRU

Následující část se zaměřuje na onemocnění COVID-19 a vysvětluje pojem pandemie.

3.1. Covid-19 definice

Britannica definuje Covid-19 jako vysoce nakažlivé respirační onemocnění, které vedlo k pandemii. První případ byl zaznamenán v čínském Wuhanu v roce 2019. V lednu 2020 se nemoc rozšířila po celém světě, kde během několika let na její následky zemřely miliony lidí. Covid-19 je zapříčiněn koronavirem neboli těžkým akutním respiračním syndromem. Nemoc se přenáší kontaktem s infekčními kapénkami nemocných hlavně během kýchnutí a kašláním. Infekce se může šířit i skrze kontaminovaný povrch, když se následně dotkne svých úst, nosu nebo očí. Nejvíce ohroženými jedinci jsou starší lidé a lidé s chronickým onemocněním, kvůli oslabené imunitě. Mezi příznaky Covid-19 patří horečka, bolest hlavy, kašel, zvracení, zácpa, dušnost, bolest krku, nevolnost, ztráta čichu nebo chuti, únava, bolest těla. Covid-19 může vést k respiračním onemocněním s bolestí hrudníku a potížemi s dýcháním s potřebnou hospitalizací. U některých pacientů se mohou dále rozvinout neurologické symptomy včetně změněného stavu vědomí a únavy (Britannica, *COVID-19*. 2023).

3.2. Pandemie definice

Rogers (2023) definuje pandemii jako propuknutí nakažlivého onemocnění, které zasáhne širokou geografickou oblast. Zpravidla během několika měsíců zasáhne značnou část světové populace.

3.3. Pandemie Covid-19 v České republice

Podle webových stránek světové zdravotnické organizace bylo mezi lednem 2020 a prosincem 2022 potvrzeno 4576689 případů Covid-19 v České republice, z toho 42063 smrtelných. Na našem území bylo aplikováno 18562139 dávek vakcíny (WHO, 2022).

3.4. Pomoc v pandemii

Během pandemie COVID-19 byli občané omezováni v kontaktu s dalšími lidmi, aby se předešlo šíření nákazy. V tuto chvíli se zapojili skauti do služby společnosti. Vypomáhali

s nákupy, roznáškou léků, šití roušek nebo nabídli pomoc v nemocnicích. (Junák – český skaut, výroční zpráva 2020).

3.5. Skautská aktivita během pandemie

Skautští vedoucí připravovali program pro děti v oddílech i během pandemie a omezeného kontaktu. Snažili se zabavit děti online programem, ale i aktivitami, které děti mohly vykonávat samy nebo s rodinou bez skautských vedoucích. Jak uvádí výroční zpráva (Junák – český skaut, výroční zpráva 2021).

PRAKTICKÁ ČÁST

Pandemie koronaviru byla jistě těžká pro každého z nás, a přesto se mezi námi našli jedinci, kteří se rozhodli pomáhat ostatním. Jsem skautka již čtrnáct let a do lokální pomoci jsem se také zapojila. Zajímalo mě, co k tomu motivovalo druhé a jestli je v tomto rozhodnutí ovlivnila a motivovala skautská výchova.

4. METODOLOGIE

Pro praktickou část byl využit smíšený výzkumný design. Nejprve jsem s využitím online dotazníkového šetření oslovila skauty a skautky v České republice přes sociální sítě a fóra na internetu. Následně jsem provedla polostrukturované rozhovory s lidmi, kteří neprošli skautskou výchovou.

4.1. Výzkumný problém a cíl výzkumu

Cílem tohoto výzkumného šetření bylo zjistit, jaké hodnoty vedly skauty k pomoci druhým. Data byla získána pomocí online dotazníků a polostrukturovanými rozhovory. Data z dotazníků byla pro práci primární a rozhovory doplňují pouze kontext zkoumané reality.

4.2. Výzkumné otázky

Jaké hodnoty motivovaly skauty k pomoci během pandemie koronaviru a zda je získaly ve skautu?

Jaké hodnoty lidem předává skautská výchova?

Do které pomoci se jedinci během pandemie koronaviru zapojili?

4.3. Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem jsou skauti, kteří měli příležitost zapojit se do skautské pomoci a dospělí lidé bez skautských zkušeností a hodnot. Rozhovory budou probíhat s jedinci, kteří se zapojili i těmi, kteří se nezapojili.

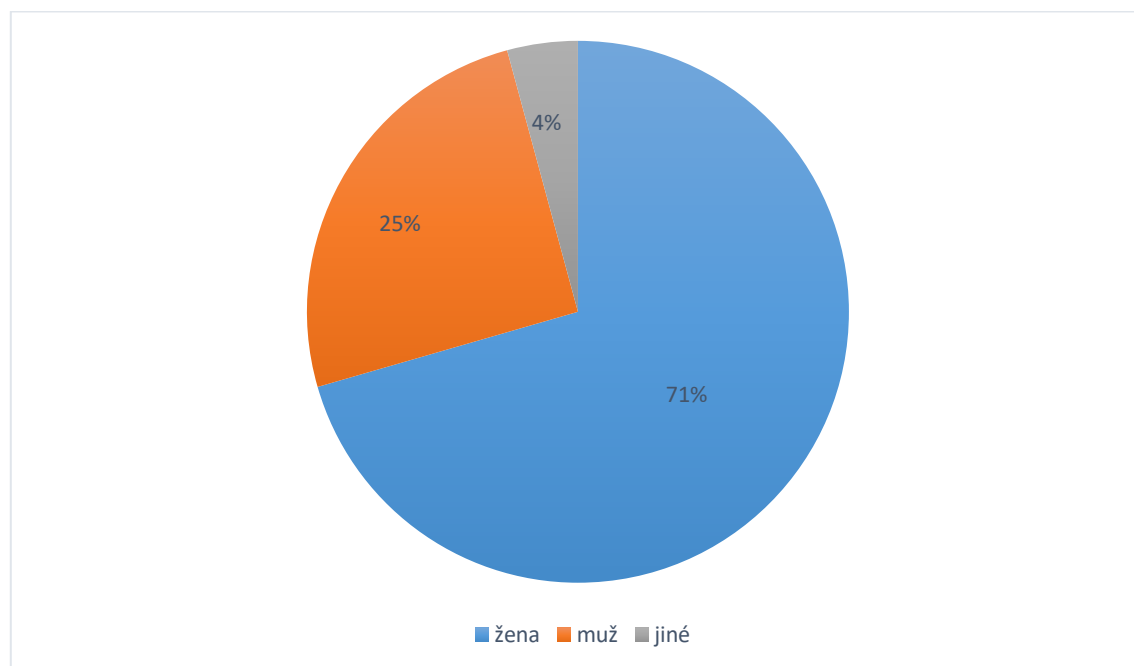
4.4. Etika výzkumného šetření

Všichni oslovení účastníci byli seznámeni s cílem, způsobem, formou a tématem šetření a souhlasili s účastí. Všichni oslovení zůstanou v anonymitě. Proti jim bylo za tímto účelem změněno jméno.

5. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Šetření se zúčastnilo 95 lidí, kteří zodpověděli otázky v online polostrukturovaném dotazníku a 6 lidí odpovídalo na otázky v polostrukturovaném rozhovoru. První čtyři otázky byly osobní, týkaly se pohlaví, věku, profese a studia. Z prvního grafu vyplývá, že většina dotazovaných jsou ženy.

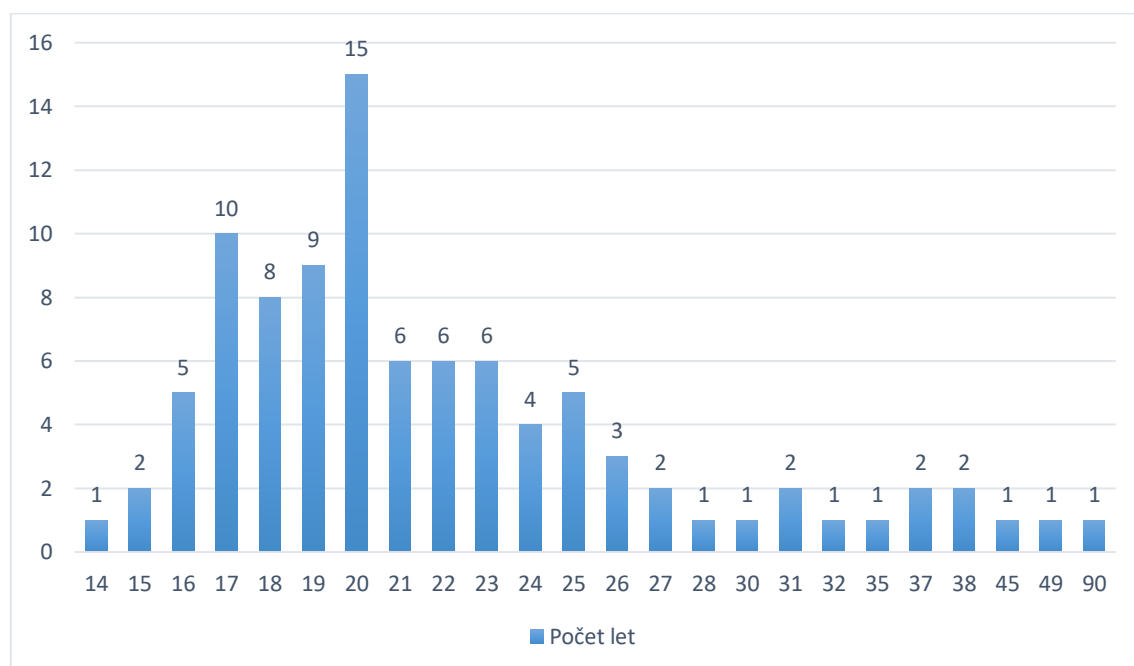
Graf 1: Pohlaví

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Šetření se zúčastnilo 67 žen, 24 mužů a 4 respondenti se identifikovali jako jiné.

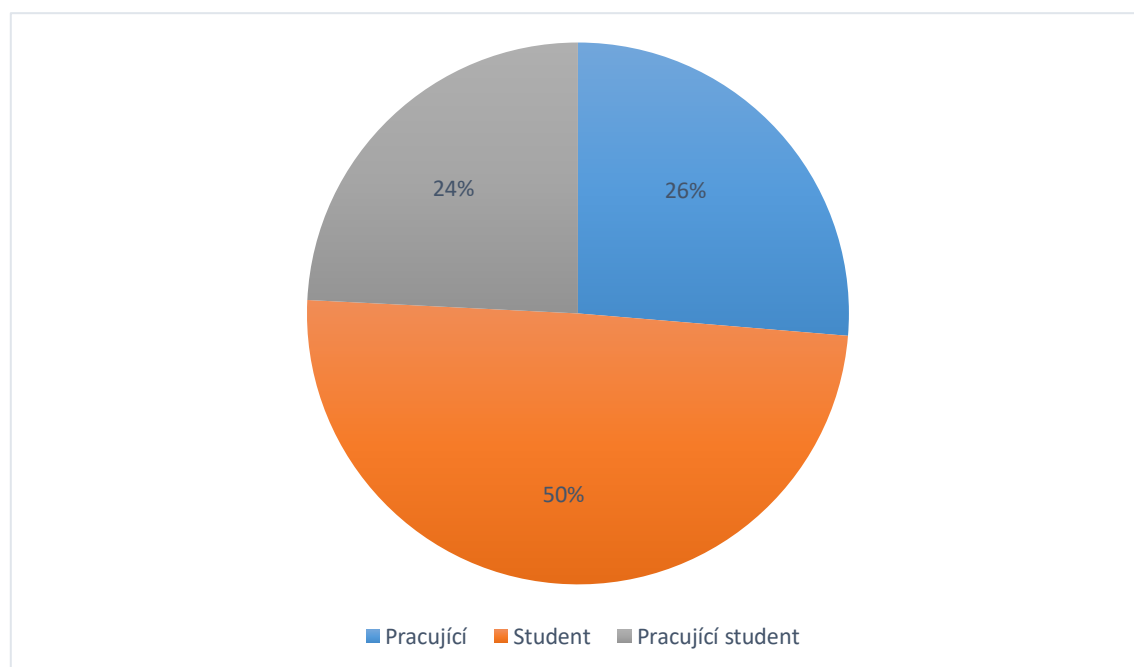
Graf 2: Počet osob v daném věku

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Respondenti byli různě staří, nejmladšímu bylo 14, nejstaršímu 90. Osmnáct dotazovaných nebylo plnoletých, tudíž se do některých druhů pomoci ani nemohli zapojit.

Graf 3: Rozdělení respondentů podle zaměstnání a studia

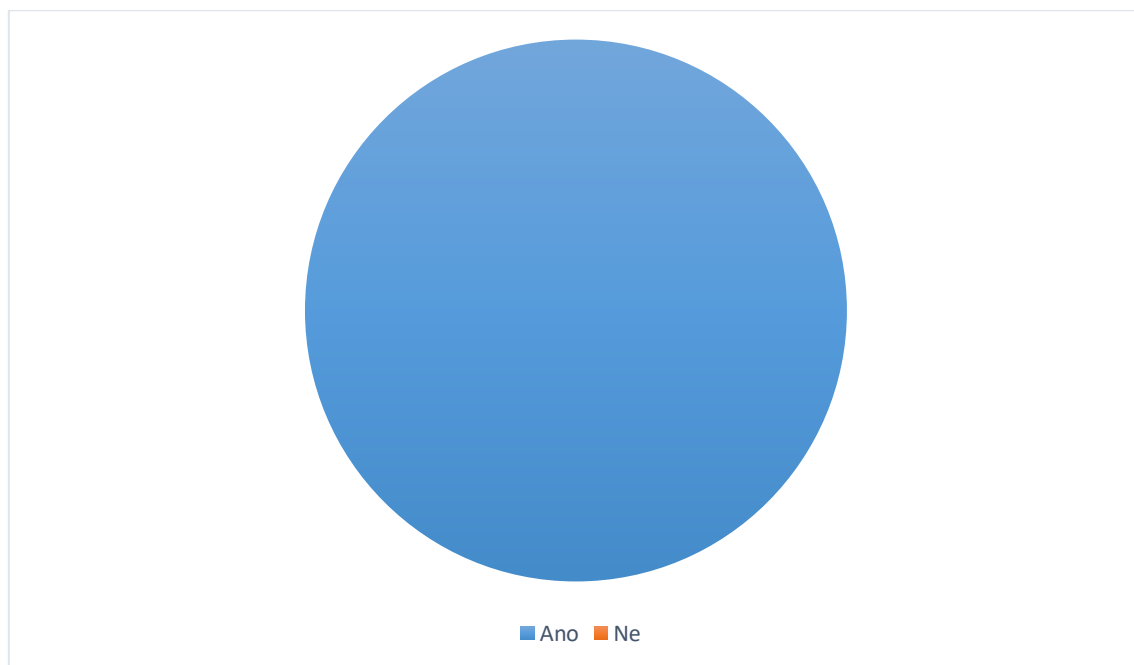

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Polovina respondentů byla studující, 26% pracující a 24% pracující studenti.

Další otázky byly zaměřené na skauting a působení respondentů v něm. Jak a v kolika letech se do skauta dostali, co to pro ně znamená a jak dlouho již skautují.

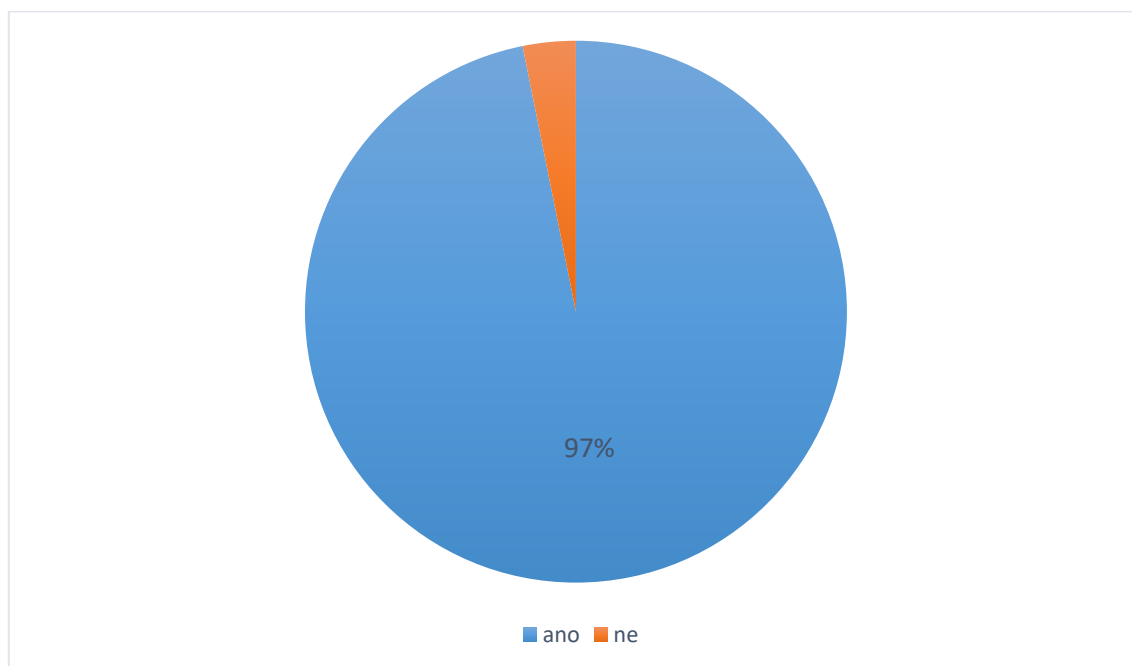
Graf 4: Zkušenost se skautingem

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Zkušenost se skautingem měli všichni dotazovaní.

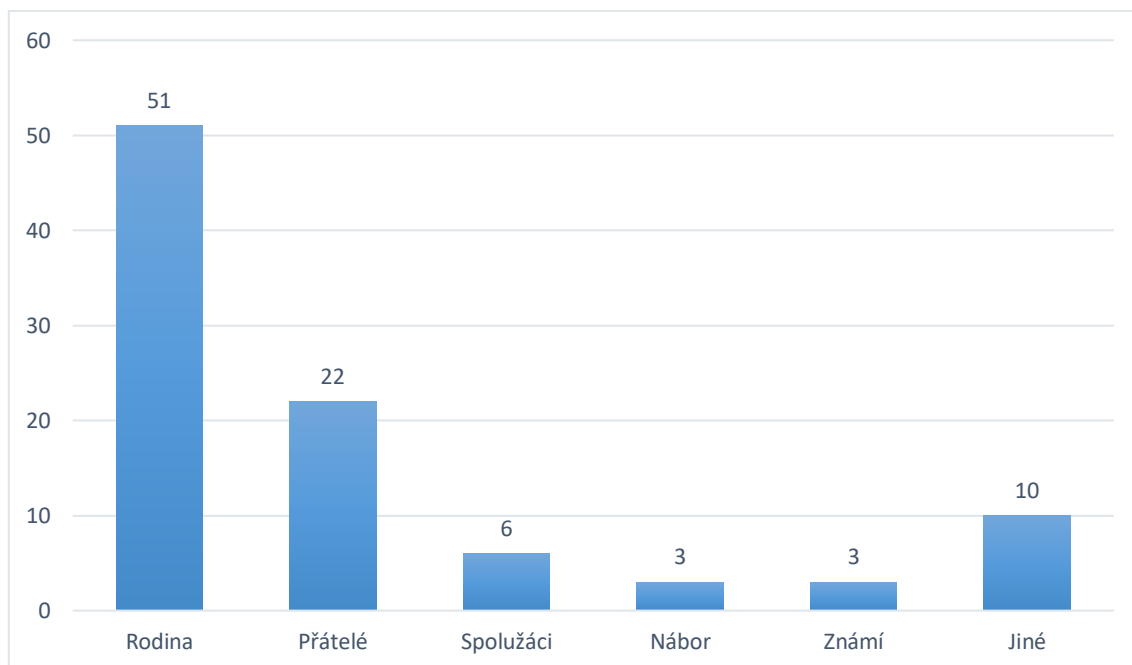
Graf 5: Jste skaut?

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Z 95 respondentů pouze 3 nebyli skauti, ale nějakou zkušenost se skautingem měli.

Graf 6: Jak jste se do skauta dostali?

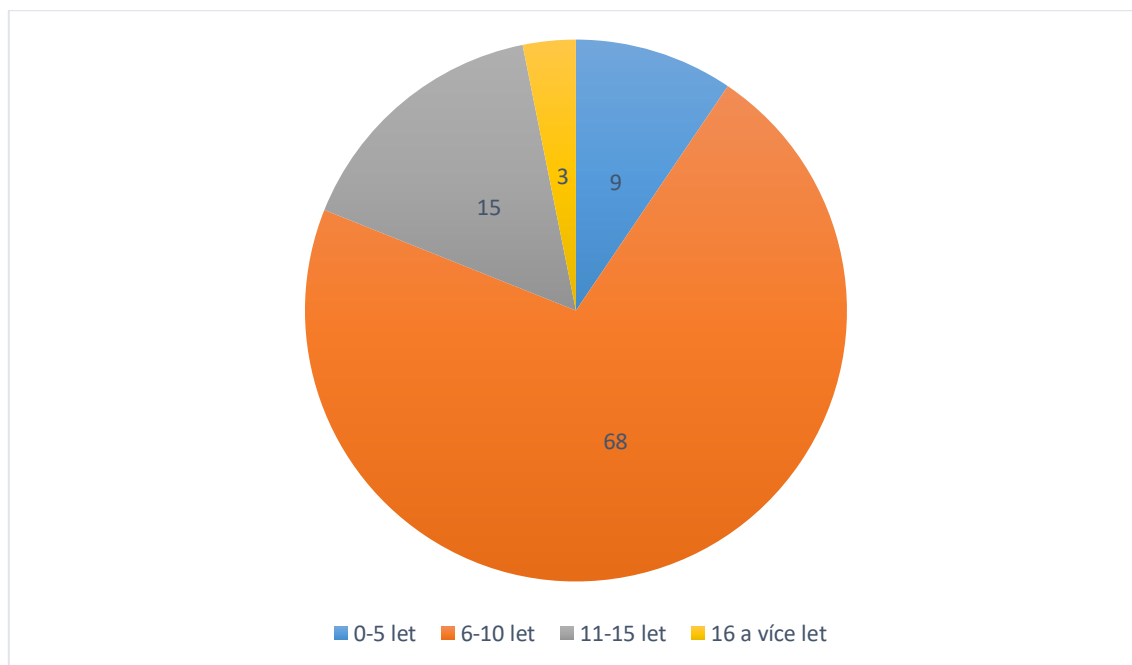

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Nejvíce dotazovaných se do skauta dostala skrze rodinu, ať už sourozence nebo rodiče, bylo jich celkem padesát jedna. Dvacet dva lidí přivedli ke skautingu kamarádi, šest přes

školní kolektiv, dalších tři oslovil nábor oddílů. Tři respondenti se ke skautingu dostali přes známé a deset jedinců si našli cestu jinak např. sami nebo uvedli, že nevědí.

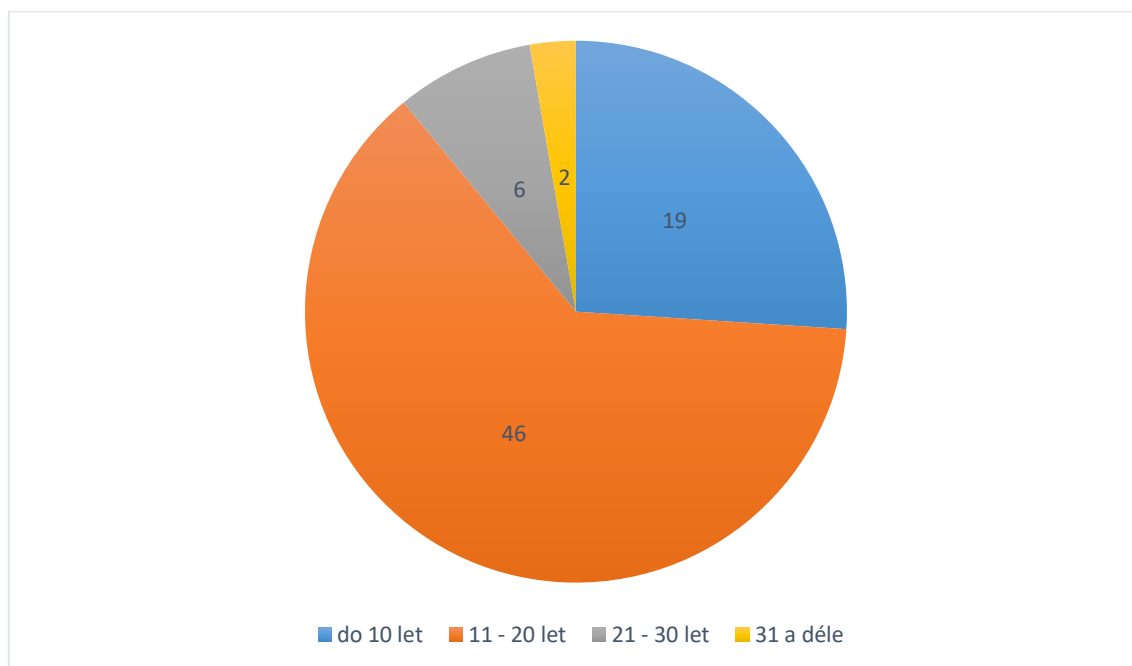
Graf 7: Vstup do skauta

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Devět respondentů se do skauta dostalo ještě před povinnou školní docházkou, tato věková kategorie se nazývá benjamínci. Šedesát osm dotazovaných vstoupilo do skauta na první stupni základní školy, tato věková kategorie se nazývá světlušky, vlčata a pro vodní skauty, žabičky. Během druhého stupně základní školy do skauta vstoupilo patnáct lidí. Pouze tři respondenti se do skauta dostali jako starší šestnácti let.

Graf 8: Jak dlouho už jste skautem?

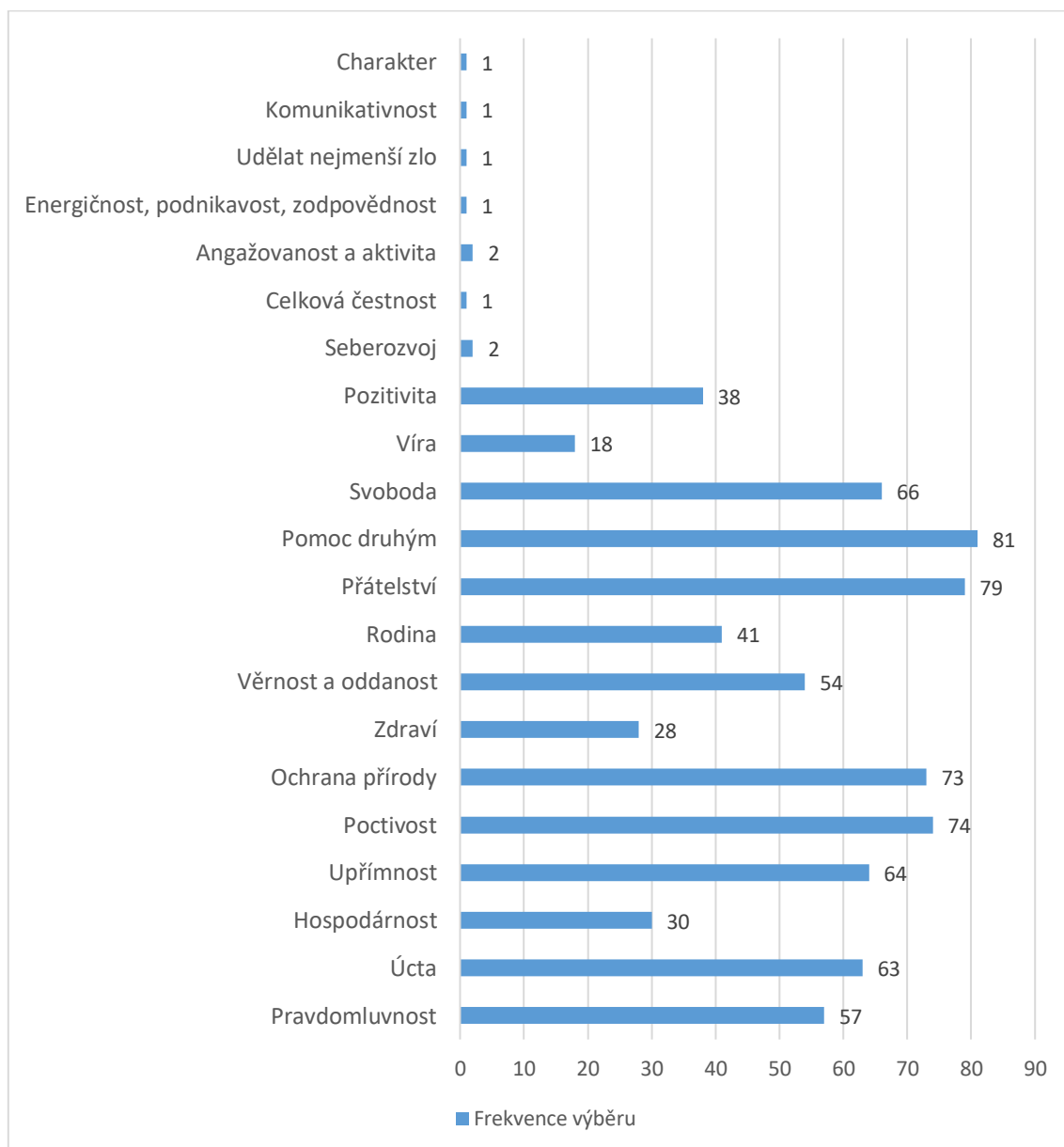

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Odpovědi jsem rozdělila do čtyř kategorií. Devatenáct lidí bylo skauty méně než deset let. Čtyřicet šest respondentů bylo ve skautu v rozmezí 11 – 20 let. Šest osob odpovědělo, že jsou ve skautu mezi 21 – 30 lety a dva déle než 31 let.

Desátá otázka byla chybně položena a její vyhodnocení bylo obtížně zpracovatelné. Lidé odpovídali velmi odlišně. Pro některé skauting znamená životní styl, přátelství, bezpečný prostor a možnost se rozvíjet. Pro další je to druhá rodina, být užitečný, poznávat nové, zodpovědnost, výchova mládeže. Většina odpovědí byla pozitivní, avšak některým dělalo problém zformulovat to do slov. Následující otázka se zabývala hodnotami, které jsou podle respondentů pro skauty klíčové.

Graf 9: Skautské hodnoty

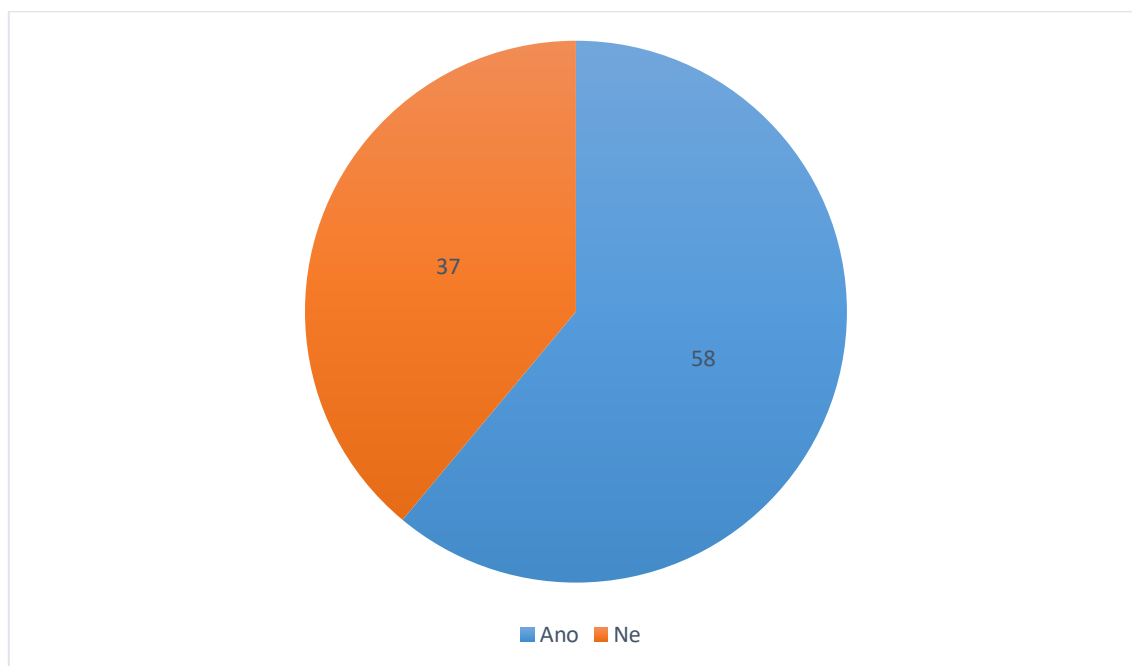

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Respondenti měli za úkol vybrat z nabízených možností ty, které považují u skauta za klíčové a měli možnost doplnit vlastní. Nejčastěji uváděná odpověď byla pomoc druhým s 81 výběry. Na druhém místě se umístilo přátelství se 79 odpověďmi. Následovala poctivost a ochrana přírody.

Další otázky byly zaměřeny na pomoc během pandemie koronaviru.

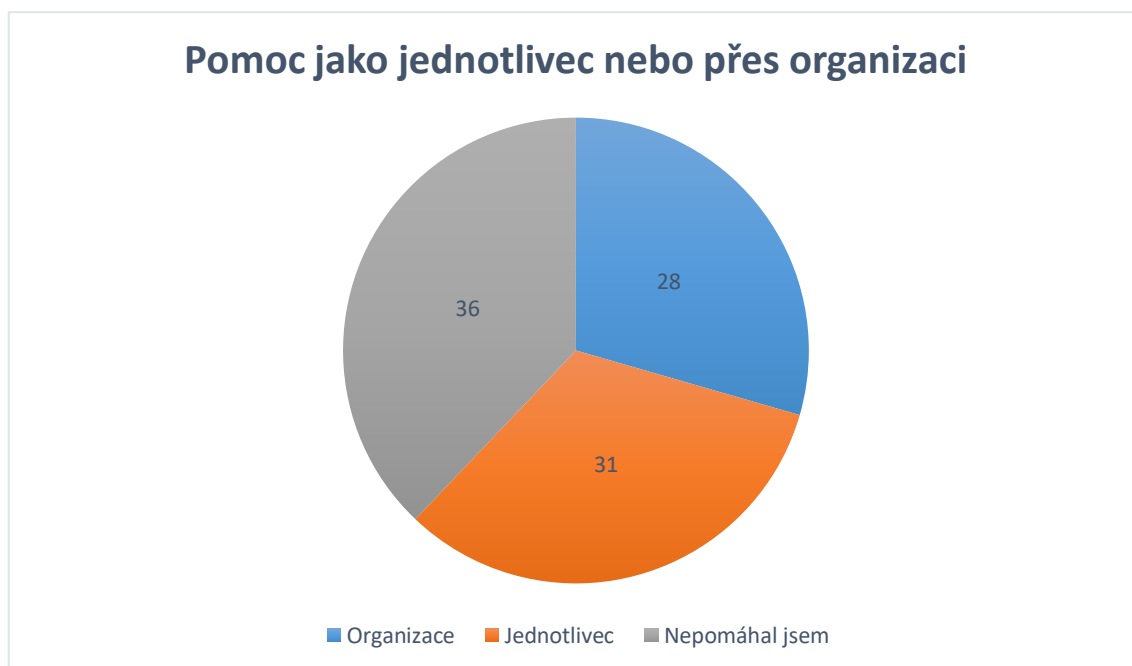
Graf 10: Zapojení se do pomoci během pandemie koronaviru

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Do pomoci během pandemie koronaviru se zapojilo 61,1% respondentů, 38,9% respondentů uvedlo, že se nezapojili. Níže si přiblížíme, jak konkrétně se jedinci zapojili a jaká byla jejich motivace.

Graf 11: Pomoc jako jednatlivec nebo přes organizaci

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Z těch, kteří se do pomoci zapojili, bylo dvacet osm zapojeno přes organizaci a třicet jedna jako jednotlivci.

Tabulka 2: Příklady pomoci

Nepomáhal jsem	31
Šití a distribuce roušek	26
Nákupy pro seniory a jedince z ohrožených skupin	18
Roznáška léku, zdravotnického materiálu a stříhání látky na chirurgické pláště	11
Roznáška informačních letáků	2
Pečení a příprava občerstvení pro zdravotníky	3
Úklid	3
Příprava programu pro děti a doučování	6
Finanční pomoc	2
Roznáška knih	1
Pomoc v domovech pro seniory	2
Pomoc v testovacích centrech a covid odděleních	4

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

V tabulce můžeme vidět, kterou konkrétní pomoc lidé vykonávali. Z 95 dotazovaných 31 uvedlo, že se do pomoci nezapojili vůbec. Jejich důvody byly různé, ale nejčastěji se shodovali na nedostatku času, množství práce příp. školních povinností, psychických problémech nebo nevěděli, jak se mohou zapojit. Dvacet šest lidí šilo nebo distribuovalo roušky potřebným a do svého okolí. Nákupů potravin, jiných potřeb a následné roznášky se zapojilo osmnáct lidí. Dalších jedenáct lidí roznášelo léky, zdravotnický materiál a stříhali látky na chirurgické pláště. I přes omezení a obtížnou situaci šest jedinců

připravovalo program pro děti nebo je doučovali. V testovacích centrech a covidových oddělení pomáhali čtyři dobrovolníci.

Tabulka 3: Motivace k pomoci během pandemie

Nepomáhal jsem	27
Nevím	5
Možnost pomoci druhým	14
Pocit povinnosti pomoc	2
Výchova a úcta ke společnosti	3
Lítost	1
Možnost být prospěšná	4
Nuda a možnost se zapojit do pomoci	4
Vnitřní motivace a přesvědčení	5
Jsme v tom všichni společně	3
Podpora ostatních a vidina konce pandemie	11
Dobrý pocit	4
Bylo to potřeba	11
Příroda	1

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Pro čtrnáct respondentů byla největší motivací pro pomoc během pandemie samotná možnost pomoci druhým, na dalším místě se s jedenácti odpověďmi umístila podpora ostatních a snaha ukončit pandemii. Lidé také uváděli, že když se do pomoci zapojili jako skupina nebo jí viděli u někoho dalšího, hned se jim chtělo pomáhat více. Stejný počet lidí (jedenáct) uvedli, že to bylo potřeba. Vnitřní motivace a přesvědčení k pomoci

dovedlo dalších 5 lidí. Nuda a možnost pomoci byly pro čtyři lidi motivující. Čtyři osoby uvedly jako motivaci šanci být prospěšný pro společnost. Stejný počet odpovědí měl i samotný dobrý pocit z pomoci.

Tabulka 4: Pomoc mimo pandemii koronaviru

Nepomáhám	21
Pomáhá, ale neuvedl konkrétní příklad pomoci	6
Pomoc uprchlíkům z Ukrajiny	32
Tornádo na Moravě	9
Finanční pomoc	14
Materiální sbírka	17
Pomoc dětem	8
Požár, povodeň, úklid, sázení stromů	6
Samoživitelky, senioři, bezdomovci	5
Jiná pomoc	3

Zdroj: vlastní výzkumné šetření, 2022

Poslední otázka byla zaměřena na pomoc mimo pandemii. Respondenti se zapojují do pomoci související s válkou na Ukrajině, různým způsobem pomáhá 32 lidí. Sedmnáct lidí se zapojuje do materiálních sbírek s rozmanitými cíli. Čtrnáct lidí se zapojilo do finanční pomoci. Devět odpovědí směřovalo k pomoci související s tornádem na Moravě, které se přes naše území prohnalo v červnu 2021. Osm dobrovolníků pomáhá dětem a dalších šest přírodě. Ať už je to pomoc při požárech, povodních, sázení stromů nebo úklid okolí.

6. ROZHOVORY

Data z rozhovorů slouží k doplnění obrazu dat získaných z dotazníkového šetření. Rozhovorů se zúčastnilo 6 jedinců, jeden skaut a 5 osob, kteří skauti nejsou. Nejmladší respondentce bylo 25 let a nejstaršímu respondentovi 57 let. Účastníci byli

seznámení s cílem práce. Před každým rozhovorem proběhlo krátké navození atmosféry.

6.1 Respondenti

Všem účastníkům byla pro účely zpracování dat změněna jména, aby byla zachována jejich anonymita.

A- Jana, 51 let, lektorka

B- Tereza, 25 let, finanční specialista

C- Vladislava, 55 let, pokladní účetní

D- Vojtěch, 31 let, manažer online prodeje,

E- Jakub, 25 let, vývojář softwaru

F- Tomáš, 57 let, vedoucí městské policie

6.2. Vyhodnocení rozhovorů

Rozhovory proběhly na podzim roku 2022 v neformálním prostředí se souhlasem účastníků a nebyly časově limitovány. Největší zapojení dobrovolníků do pomoci během pandemie bylo v roce 2020 a 2021, kdy byla pomoc potřeba nejvíce. Kvůli časovému odstupu mezi pomocí a rozhovory si někteří účastníci nevybavovali detailní informace, které však neměli vliv na výsledek šetření. Jednalo se především o konkrétní údaje k finančním příspěvkům. Dle odpovědí z rozhovorů, kdy skautům respondenti přiřazovali kladné vlastnosti, vyplývá, že respondenti mají kladný nebo neutrální vztah ke skautské organizaci. Pět otázek bylo osobní povahy a zaměřovaly se na základní charakteristiku jedince, např. věk, zaměstnání atd. Věk respondentů se pohyboval v rozmezí od 25 let do 57 let. Celkem se do rozhovorů zapojilo šest osob, z toho byly tři ženy a tři muži. Respondenti byli cíleně vybráni, aby nebyli součástí skautské organizace až na Tomáše, který byl úmyslně vybrán jako zástupce z řad skautů, aby vynikl kontrast mezi odpověďmi.

Otázky z rozhovorů lze rozdělit do tří oblastí – Skauting, Pomoc a Motivace.

1. Skauting

Přímou zkušenost se skautingem má pouze Tomáš. Ostatní se se skautingem setkali pouze skrze své přátele. Vladislava do skauta přihlásila své děti, když byly na prvním stupni základní školy, i když má svou zkušenost z dětství s Pionýrem. Na otázku týkající se skautských hodnot reagovali všichni výčtem vlastností, které se mezi nimi často opakovali. Nejvíce se vyskytovaly hodnoty pomoc potřebným, čestnost,

pravdomluvnost, vytrvalost, láska k přírodě a její ochrana. Můžeme pozorovat, že lidé skautům přisuzovali hodnoty, společností vnímané jako pozitivní. Skaut Tomáš se odkázal na deset skautských zákonů a hodnoty ze slibu vůdců.

2. Pomoc

Následující otázky, které se týkaly pomoci, na sebe přímo navazovaly a respondenti je zodpovídali většinou souběžně. Během pandemie se snažil každý pomáhat podle svých možností. Jana a Vladislava využily svou šikovnost v oblasti krejčovství. Jana zpočátku pandemie šila roušky a rozdávala je, komu bylo potřeba. Následně je i prodávala a nabízela je na sociálních sítích. Vladislava s dalšími kolegyněmi v práci šily roušky pro ostatní zaměstnance (řidiče autobusu) během pracovní doby. Náplň práce se jim radikálně změnila. Měly potřebu pomoci. Vladislava šila roušky i doma pro rodinu a přátele. Tereza se do pomoci nezapojila, protože nevěděla jak. Muži se snažili zapojit do prací manuálního rázu. Vojtěch nabídl pomoc s nakupováním pro souseda, ale byl odmítnut. Jakub pomohl finančním darem, ale kam peníze posílal, si už nepamatoval. Skaut Tomáš se zapojil do skautské pomoci a nakupoval pro dva pány, kteří ze zdravotních důvodů nemohli do obchodů mezi lidmi. Sháněl jim roušky, vyzvedával léky a nakupoval. Mimo pandemii se Tomáš do pomoci zapojoval velmi aktivně celý svůj život. Pomáhal několikrát při povodních, které jednou zasáhli místo, kde s oddílem tábořili. V roce 2005 se zapojil do pomoci po tornádu na Slovensku. S rodinou přispívá pravidelně finančně i materiálně. Jana si nevzpomíná, že by před nákazou koronaviru někdy pomáhala nebo přispívala v takové míře. S úsměvem na tváři dodává, že to alespoň spojilo lidi. Tereza a Vojtěch přispívali finančně na pomoc Ukrajině a ukrajinské armádě přes Člověka v tísní a Dárek pro Putina. Vladislava má s pomocí velké zkušenosti. Na pomoc Ukrajině posílala staré spacáky, zdravotnický materiál, hygienické pomůcky a oblečení přes Skautský institut. Po povodních darovali s manželem starý nábytek. Několikrát darovala oblečení na konkrétní sbírky Diakonie Broumov.

3. Motivace

Motivace k pomoci byla různá. Pro všechny bylo období pandemie těžké a potřeba zapojit se do pomoci byla velká. Vládní nařízení byla přísná a lidé bez ochrany dýchacích cest nemohli vycházet ze svých domovů. Roušky a respirátory byly nedostatkovým zbožím, takže bylo nutné si poradit a obstarat si je svépomocí, avšak ne každý měl

tu možnost si je sehnat. Toto jako důvod spatřovala Jana i Vladislava, které šily a darovaly roušky do svého okolí. Válka na Ukrajině zasáhla i civilní obyvatelstvo, což v mnoha lidech vyvolalo soucit a následnou vlnu solidarity jako u Terezy, Jakuba a Vojtěcha. Někteří jedinci se snaží pomáhat pravidelně a nejen při událostech světového charakteru jako skaut Tomáš, který má názor, že má pomáhat každý, kdo může, ať je ve skautu nebo ne. Motivace je často úzce spjata s hodnotami, které jsou jedinci vlastní. Všechny skautské zákony jsou široce aplikovatelné a všestranné a nemusejí se týkat pouze skautů. Vyskytují se i mezi lidmi bez skautských zkušeností. Mezi respondenty se vyskytovaly hodnoty jako pomoc druhým, pravdomluvnost, hospodárnost, odpovědnost a poslušnost vůči rodičům. Pro Terezu a Vladislavu je důležitá především ochrana přírody a naší planety, kterou se Vladislava snaží předávat i svým dětem.

6. DISKUZE

Je těžké najít další publikace s podobným tématem. Koronavirus je v naší společnosti často skloňované slovo, avšak nevyskytuje se v ní příliš dlouho. Pandemie nás všechny ovlivnila obrovským způsobem a byla zkouškou pro nás všechny. Dle Zálešákové a její diplomové práce na téma Dobrovolnictví v době pandemie Covid-19 lidi k pomoci motivoval nově nabitý volný čas. Zde spatřuji rozdíl mezi motivací členů skautského hnutí a ostatních jedinců. Skauty k pomoci motivovala především možnost být prospěšný a zapojit se do pomoci. Zároveň v mém šetření vyplynulo, že skauti, kteří se do pomoci nezapojili, neměli dostatek času nebo nevěděli, jak se do pomoci mohou zapojit.

Cíchová ve své bakalářské práci uvádí, že jedinci, kteří si skautské hodnoty jako zdvořilost, poslušnost, hospodárnost a pozitivní vztah k přírodě osvojili, to hodnotí jako velmi přínosné. Další souhlasné stanovisko se týká potvrzení, že skauting dětem nabízí přátelství, což vyšlo i z mého dotazníkového šetření.

Bakalářská práce odpovídá na výzkumné otázky, které byly položeny.

Jaké hodnoty motivovaly skauty k pomoci během pandemie koronaviru a zda je získaly ve skautu?

Skauty během pandemie motivovala především možnost pomoci druhým. Tato hodnota je součástí i skautského zákona. Dále také soucit s ostatními, vidina konce pandemie a pocit spolupráce.

Jaké hodnoty lidem předává skautská výchova?

Skautská výchova vychází z deseti skautských zákonů, které jsou seřazeny dle jejich důležitosti. Na prvním místě je pravdomluvnost, kterou uvedlo jako klíčovou 57 jedinců. Věrnost a oddanost, jež je druhý zákon, se vyskytla u 57 skautů. Na třetím místě je zákon obsahující hodnotu pomoci druhým a prospěšnosti, která získala 81 hlasů a je nejpočetnější i nejdůležitější dle uskutečněných rozhovorů.

Do které pomoci se jedinci během pandemie koronaviru zapojili?

Z 95 dotazovaných v online dotazníku uvedlo 26 jedinců, že šilo roušky a pomáhalo s jejich distribucí, což byla nejčastější pomoc během pandemie i dle proběhlých

rozhovorů. Dále respondenti nejvíce pomáhali s nákupy potravin a jejich roznáškou. Jako další forma pomoci fungovala donáška léků a zdravotnického materiálu. Našli se i jedinci, kteří připravovali program pro děti nebo pomáhali ve zdravotnických zařízeních.

Počet jedinců, kteří se do takto rizikové činnosti, zapojili, je obdivuhodný. Omezili své vlastní potřeby, aby ostatní mohli zůstat v bezpečí. Covid-19 ohrožoval starší lidi a lidi s oslabenou imunitou. Vládní nařízení nevyhovovaly nikomu, ale kdybychom je nedodržovali, nemoc by tu s námi byla mnohem déle a ztráty na životech by zajisté byly vyšší.

7. ZÁVĚR

Bakalářská práce měla za cíl zjistit, jaké hodnoty vedly jedince k pomoci během koronavirové pandemie a jestli dané hodnoty nabyli skautskou výchovou či nikoliv. Poslední tři roky byli náročné pro všechny. Občané byli ze zdravotních a hygienických důvodů omezeni a museli se řídit novými pravidly. Bylo potřeba se přizpůsobit a držet se daných hodnot i v tak náročné době. Nejčastěji se lidé zapojovali do nejjednodušších forem pomoci, jako je například nakoupit sousedovi nebo starším členům rodiny. Na koronavirus v České republice zemřelo přes 40 000 lidí. Pandemie byla jistě prověrkou skautských hodnot u všech jedinců.

Skautská výchova rozhodně vede mladé lidi k pomoci, jak uvádí třetí bod skautského zákona. Skautské hnutí má rozhodně pozitivní vliv na naši společnost a na výchovu mládeže u nás.

Nejen z dotazníků a rozhovorů vyplývá, že skauti se do pomoci zapojují rychle a organizovaně. Toto jsme si mohli ověřit během celé historie skautingu, kdy se skauti vždy aktivně zapojovali do pomoci vlasti na úkor vlastního bezpečí, hlavně v době illegality. Hodnoty nabyté skautskou výchovou vedou lidi ke sdíleným hodnotám jako je např. pomoc ostatním, dobročinnost, poctivost, ochrana přírody a přátelství. Tyto hodnoty s nimi sdíleli i jedinci, kteří skautskou výchovou neprošli, jediný rozdíl byl v přátelství, které skauti uváděli s vysokou četností. Lidé pomáhat chtějí, avšak skautská organizace má výhodu v její rozšířenosti a členské základně, která čítá jen v České republice přes 75 000 členů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje:

Břicháček, V. (2001). *Čekatelská zkouška* (2., opr. a dopl. vyd). Junák - svaz skautů a skautek ČR.

Cakirpaloglu, P. (2004). *Psychologie hodnot*. Votobia.

Jandourek, J. (2012). *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Grada.

Kolář, Z. (2012). *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Grada.

Lešanovský, K., & Nosek-Windy, V. (1999). *Historie skautingu: cestou k pramenům* (2. upr. vyd). Junák - svaz skautů a skautek ČR.

Průcha, J., & Veteška, J. (2014). *Andragogický slovník* (2., aktualiz. a rozš. vyd). Grada.

Řeháček, J. (1997). *Desatero skautského zákona* (Vyd. 2). Junák.

Vallory, E. (2016). *Světový skauting: výchova ke globálnímu občanství*. Junák - český skaut, Tiskové a distribuční centrum.

Vůdcovská zkouška: příručka nejen k přípravě na vůdcovskou zkoušku. (2013) (1st ed.). Junák - svaz skautů a skautek ČR.

Zajíc, J. (2001). *Myšlenkové základy skautingu* (2., opr. a dopl. vyd). Junák - svaz skautů a skautek ČR.

Internetové zdroje:

Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2022, November 20). COVID-19. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/science/COVID-19>

Junák – český skaut, z.s., (2022, 18. června), Stanovy spolku, <https://krizovatka.skaut.cz/spisovna/stanovy-junaka-ceskeho-skauta>

Junák – český skaut, z. s., Výroční zpráva 2020. (2021). Tiskové a distribuční centrum, z. s. <https://www.skaut.cz/wp-content/uploads/2021/05/skaut-vyrocnizprava2020.pdf>

Junák – český skaut, z. s., Výroční zpráva 2021. (2022). Tiskové a distribuční centrum, z. s. <https://www.skaut.cz/wp-content/uploads/2022/06/vyrocka-2021-www.pdf>

Rogers, K. (2022, November 1). pandemic. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/science/pandemic>

Skauti Evropy [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <http://www.skauti-evropy.cz/>

Skauti pomohou lidem, kteří nemohou do lékárny. Doručí léky, předají instrukce. <https://www.skaut.cz/> [online]. 2020, 13. 11. 2020 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauti-pomohou-lidem-kteri-nemohou-do-lekarny-doruci-leky-predaji-instrukce/>

Skautská pomoc Lince seniorů. <https://www.skautskapomoc.cz/> [online]. 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.skautskapomoc.cz/>

Skautská pomoc propojuje Linku seniorů se skautskými dobrovolníky. <https://www.skaut.cz/> [online]. 2020 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skautska-pomoc-propoji-linku-senioru-se-skautskymi-dobrovolniky/>

WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard. World Health Organization. Retrieved December 30, 2022, from <https://covid19.who.int/region/euro/country/cz>

YMCA v České republice, Výroční zpráva 2021. (2022). dostupné z https://www.ymca.cz/wp-content/uploads/2022/12/ymca_vz_2021.pdf

Zálešáková, Eliška. (2021.) *Dobrovolnictví v době pandemie Covid-19* [Diplomová práce]. Masarykova univerzita. <https://is.muni.cz/th/tk2fs/>

Cíchová, Edita. (2010.) *Význam a role skautingu v utváření hodnotového světa dětí a mládeže*. [Bakalářská práce]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. <https://theses.cz/id/tv3cqa/>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

DTJ – Dělnické tělocvičné jednotky

FSE – Federace skautů Evropy

KSČ – Komunistická strana Československa

RČS – Republika Česko-slovenská

SČM - Svaz československé mládeže

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1: Demografie v České republice	15
Tabulka 2: Příklady pomoci	32
Tabulka 3: Motivace k pomoci během pandemie	33
Tabulka 4: Pomoc mimo pandemii koronaviru	34

Graf 1: Pohlaví	24
Graf 2: Počet osob v daném věku	25
Graf 3: Rozdělení respondentů podle zaměstnání a studia	25
Graf 4: Zkušenost se skautingem	26
Graf 5: Jste skaut?	27
Graf 6: Jak jste se do skauta dostali?	27
Graf 7: Vstup do skauta	28
Graf 8: Jak dlouho už jste skautem?	29
Graf 9: Skautské hodnoty	30
Graf 10: Zapojení se do pomoci během pandemie koronaviru	31
Graf 11: Pomoc jako jednatel nebo přes organizaci	31

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník	45
Příloha 2: Otázky do rozhovorů	49
Příloha 3: Ukázka jednoho z rozhovorů	50

Pandemie jako prověrka skautských hodnot

Dobrý den/Nazdar,
jsem studentka 3. ročníku JCU Pedagogické fakulty oboru Sociální pedagogiky. Ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku k mé bakalářské práci, která se zabývá skautskými hodnotami v prostředí pandemie koronaviru. Dotazník je anonymní a zabere Vám zhruba 5 minut. Dotazník je primárně určen pro skauty.

Jakého jste pohlaví? *

- ☐ žena
- ☐ muž
- ☐ jiné

Kolik je Vám let? *

Vaše odpověď

Jste pracující nebo student? *

- ☐ pracující
- ☐ student
- ☐ pracující student

Jaké povolání vykonáváte nebo jaký obor studujete?

Vaše odpověď

Máte nějakou zkušenost se skautingem? *

☐ ano

☐ ne

Jste skaut? *

☐ ano

☐ ne

Jak jste se do skauta dostali?

Vaše odpověď

V kolika letech jste do skauta vstoupili?

Vaše odpověď

Jak dlouho už jste skautem?

Vaše odpověď

Co pro Vás znamená být skautem? *

Vaše odpověď

Které z níže vypsanych hodnot jsou podle Vás pro skauta klíčové? Klidně doplňte *
vlastní.

☐ pravdomluvnost

☐ úcta

☐ hospodárnost

☐ upřímnost

☐ poctivost

☐ ochrana přírody

☐ zdraví

☐ věrnost a oddanost

☐ rodina

☐ přátelství

☐ pomoc druhým

☐ svoboda

☐ víra

☐ pozitivita

☐ Jiné:

Pomáhali jste nějakým způsobem během pandemie koronaviru? *

☐ ano

☐ ne

Pomáhali jste skrze nějakou organizaci nebo jako jednotlivec? *

- ☐ organizace
- ☐ jednotlivec
- ☐ nepomáhal/a jsem

Jak konkrétně Vaše pomoc probíhala? Pokud jste se do ničeho nezapojili, napište *
prosím proč.

Vaše odpověď

Co Vás k pomoci během pandemie motivovalo? *

Vaše odpověď

Pomáháte i v jiných situacích, které nesouvisejí s pandemií koronaviru? Uved'te *
prosím příklad, např. tornádo na Moravě, pomoc uprchlíkům z Ukrajiny.

Vaše odpověď

Příloha 2: Otázky do rozhovorů

1. Kolik je Vám let?
2. Jaké je Vaše pohlaví?
3. Jste student nebo pracující?
4. Jaký obor studujete? / Jaké povolání vykonáváte?
5. Jste ve skautu?
6. Máte nějakou zkušenost se skautingem?
7. Jakých hodnot by se měl podle vás skaut držet?
8. Pomáhal jste nějak během pandemie koronaviru?
9. Pomáhal jste skrze nějakou organizaci nebo jako jednotlivec?
10. Jak konkrétně vaše pomoc probíhala? / Pokud ne, proč?
11. Pomáháte i v situacích, které nesouvisí s pandemií koronaviru? (tornádo na Moravě, povodně, krize spojená s uprchlíky z Ukrajiny)
12. Pomáhal jste skrze nějakou organizaci nebo sám za sebe?
13. Co vás k pomoci motivuje?
14. Které hodnoty se skauty sdílíte?
15. Byla jste v nějaké organizaci podobné Junáku?

Příloha 3: Ukázka jednoho z rozhovorů

B: Barbora

V: Vladislava, 55 let, pokladní účetní

B: „Jste ve skautu?“

V: „Ne“

B: „Máte nějakou zkušenost se skautingem?“

V: „Děti ve skautu. Když sme se sem (myšleno menší město u Kladna) přestěhovali z Prahy, tak nás s manželem zaujal letáček. Děti to zkusily a už tam vydržely.“

B: „Jakých hodnot by se měl podle vás skaut držet?“

V: „Asi pomáhat druhým.“

B: „Pomáhala jste nějak během pandemie koronaviru?“

V: „Šila jsem roušky a rozdávala je známým, kamarádům a rodině.“

B: „Pomáhala jste skrze nějakou organizaci nebo jako jednotlivec?“

V: „Jako jednotlivec.“

B: „Jak konkrétně vaše pomoc probíhala?“

V: „Když začaly narůstat případy covidu v Česku a, tak jsme po vzoru z internetu udělali šablonu a začali šít rousky v práci se svolením vedení. I když nejsem švadlena a ve firmě jsem na pokladně.“

B: „Pomáháte i v situacích, které nesouvisejí s pandemií koronaviru? (tornádo na Moravě, povodně, krize spojená s uprchlíky z Ukrajiny)“

V: „Ano na Ukrajinu jsme posílali staré oblečení, spacáky a zdravotnický materiál. Když byly povodně, nabízeli jsme i starý nábytek a staré oblečení na sbírku charitu (Broumov).“

B: „Pomáhala jste skrze nějakou organizaci nebo sám za sebe?“

V: „Na Ukrajinu jsme věci posílali přes skautský institut, roušky sama, povodně charita Broumov, Červený kříž.“

B: „Co vás k pomoci motivuje?“

V: „Když můžu, tak pomůžu. Nikdy nevím, kdy budu potřebovat pomoc já nebo moje rodina“

B: „Které hodnoty se skauty sdílíte?“

V: „Pomoc druhým, že to nemyslej špatně, jsou poctiví bez postranních úmyslů, dělat věci z přesvědčení, že někomu pomůžou. Vedou děti k zachování a ochraně přírody.“

B: „Byla jste v nějaké organizaci podobné Junáku?“

V: „Jo, v pionýru.“